

Nhà văn V ng H ng S n không hay bàn chuy n chính tr .

C th ng k chuy n Sài Gòn năm x a, r r v thú ch i đ c , t ch nh o mình s ng “H n N a Đ i H .” Năm 1993, đã ngoài 90 tu i, c v n g ng s c ng i vi t k ti p nh ng chuy n mình đã t ng tr i qua cu n “N a Đ i Còn L i” (Văn Ngh xu t b n, California, 1996). Trong sách này, có hai ch V ng H ng S n nh c đ n ngày 31 (sic) Tháng T năm 1975! L n đ u, tr 285, c vi t: “...tôi xin đ c l n th n l y theo s c h c đáy gi ng mà lu n vi c trên cao đ đ c t chút n i lòng m t dân Nam th p hèn bu i 31-4-1975.” Nh c i: m t dân Nam th p hèn bu i 31 Tháng T 1975!

Ai cũng bi t Tháng T ch có 30 ngày. Riêng cái ngày 30 Tháng T năm 1975 là m t ngày mà ng i dân Vi t Nam thu c th h trên 40 tu i không th nào nh l n, không th nào l m l n đ c. C còn vi t m t l n n a, tr 291: “...tôi đây đã tr i c nh ch u đ ng sau ngày 31-4-1975 i Sài Gòn, làm tôi b t nh Nguy n Du năm 1802,...”

Có ph i c V ng H ng S n tu i già vi t l n hay ng i đánh máy b m l n m t nút? Gi thi t tác gi đã l n, vi t sai 2 l n, khó tin. Vì đ c c cu n h i ký, t s này, chúng ta th y ông còn r t mình m n. Ông nh c i nh ng chuy n th i 1922, 1946, v n nh và ghi l i t ng chi ti t. V ng H ng S n n i ti ng là ng i có thói quen ky cóp c t gi các k v t, ghi chép các bi n c trong đ i mình r t c n th n. Ông còn gi cái toa thu c c a Bác Sĩ Nguy n Văn Thịnh vi t ngày 17 Septembre 1924. Còn ng i đánh máy, n u ngón tay b m sai thì ch l n zero sang s 9 ch không ph i s 1, vì trên bàn máy hai s zero và s m t r t xa nhau.

Cho nên, có th đoán khi c V ng vi t hai l n ngày 30 ra 31 nh v y, ch c là c ý. Đó là m t cách phát bi u ý ki n v chính tr . Cu n sách v n theo l i văn “r t V ng H ng S n!” T c là c

k chuy n mi n man, chuy n n x chuy n kia, l i v n “cà r n, cà t ng” theo phong thái mi t V n hay nhái gi ng Tri u Châu. Lâu lâu, tác gi “đánh du kích” m t câu th m thía, đó là lúc bàn xéo v chính tr ! Vi t 30 thành 31 là m t l i cà t ng r n ch i, g i m t thông đ i p cho ng i hi u v n mình!

Hai l n “c ý” vi t ngày 30 ra ngày 31, là hai l n tác gi Sài Gòn Năm X a vi t v i t m lòng đ y c m khái, k tâm tình nh đang mu n trút ra nh ng “n i riêng l p l p sóng vùi.” L n th nh t, c nói đ n thân ph n “m t dân Nam th p h n bu i 31-4-1975!” T nh n mình th p h n nh c ng i “đáy gi ng” đòi bàn lu n vi c “trên cao,” dù ch bàn m t chuy n v n h c, ng i mi n B c g i là “nói kháy.” L n vi t l n th hai là đ n V ng H ng S n t so sánh mình v i ki p “hàng th n láo ph n mình ra đâu” c a Nguy n Du khi ph i v làm t i tri u Nguy n. V ng H ng S n đã vi t r t dài v tâm s Nguy n Du trong th i gian đ u th k 19, đ bi n lu n r ng trong thân ph n “hàng th n” đó T Nh không th bình tâm mà sáng tác truy n Ki u đ c. Đó là ng m mình mà suy ra tâm tr ng ng i x a. Còn l n th ba, trang 333 khi ch mô t khách quan quang c nh m t khu ph Sài Gòn thay đ i, thì V ng H ng S n vi t đúng, “...t ngày 30-4-1975 và hi n nay đã tr nên ph xá t p n p l p buôn bán, l p làm c a hàng to...” Ba l n vi t đ n ngày 30 Tháng T , hai l n vi t l n. Ph i nghi là nhà văn c ý.

C ý, nh ng là ý gì? Hàng ch “bu i 31-4-1975” c a V ng H ng S n đã tóm g n t t c nh ng năm tháng sau ngày 30 Tháng T năm cũ, sau cu c đ i đ i! Bây gi đ c c S n, đ c gi v n chia s đ c n i ni m c a ng i dân mi n Nam, đ c bi t là ng i Sài Gòn, ng m ng i nghĩ t i “bu i sau ngày 30 Tháng T !” V ng H ng S n là m t nhân ch ng, m t nhà vi t s dân gian c a thành ph Sài Gòn v i 70 năm bao kinh nghi m bi n dâu. V i con m t tinh t , ng i bút hóm h nh, m c dù nh t đ nh không bàn chuy n chính tr , tìm cách tránh né l i i kéo ki m duy t c a các nhà xu t b n, c V ng v n ghi cho chúng ta nh ng nét ch m phá v th cu c đ các s gia sau này ph i tinh ý chăm chú mà g n l c.

V ng H ng S n không b r i vào c nh tù c i t o, nh ng đã nh c đ n th i đoàn quân c a Nguy n Ánh ra chi m B c Hà, ch có hai ng i trong gi i sĩ phu c a Nhà Lê và Nhà Tây S n b ch đ m i hành h , là Phan Huy Ích b tù và C ng Ch nh b đánh đ n ch t vì thù riêng. Nh c chuy n cũ, chính là đ so sánh v i chính sách l a b t hàng trăm ngàn ng i đi tù m t mùa g i là “c i t o”!

Thân ph n ng i trí th c mi n Nam có nh ng n i đau đ n vì m t t do. Có đ n đang bàn chuy n Ph m Qu nh, c V ng đánh m t câu: “trong n y (t c là trong mi n Nam) ngày nay (t c là khác tr c 1975) có mi ng mà khó nói nên l i, có tay c m vi t mà khó ghi l i nào kh i b s a ch a, c t xén - v l i tôi là ng i gì mà đ c phép nói...” (trang 267). Tôi là ng i gì mà dám nói? C V ng có lúc b ng tr nên n ng nhi t, đ u v n r t r n nh ng nh t quy t ph i nói,

khi c lên ti ng bnh v c Phan Thanh Gi n, m t danh nhân mi n Nam v n b đ ng C ng S n bu c t i và bêu ri u m t cách thô b o, b t công. Sau khi bi n lu n đ ph c h i danh đ Phan Thanh Gi n, V ng H ng S n vi t: “...ng i đ i nay h c thuy t m i, t t ng theo m i, quên n k tr ng cây, quên n sanh thành đào t o,...” Ý nói: Ng i đ i nay theo Mác xít, quên c n cha m , quên c n th y!

M c dù t nh n thân ph n th p hèn c a m t ng i dân mi n Nam tr c đoàn quân chi m đóng, nh ng khí phách mi n Nam v n không đ phai m . Ch ng l i c gu ng máy “tuyên giáo” c a đ ng C ng S n, nh ng v n đ ng lên bnh v c Phan Thanh Gi n! Ai cũng bi t, sau ngày 30 Tháng T 75, l n trong đám các nhà văn, nhà th và h c gi mi n B c vào Sài Gòn, có nhi u ng i mang thái đ kiêu ng o c a đoàn quân th ng tr n, lên m t “d y đ , c i t o” gi i văn ngh và h c thu t mi n Nam theo đúng đ ng l i đ ng, cùng v i b n văn ngh cách m ng 30 nh nhô đóng cai ch đ m. C nh ti p xúc hai mi n Nam B c lúc đó, Vũ Hoàng Ch ng đã di n t qua hai câu: “R ng vách có tai, th có h a - Bi t lòng ai đ , m t ai xanh!” Nh ng ng i trí th c Sài Gòn nh V ng H ng S n (ho c Nguy n Hi n Lê, D ng Nghi m M u,...) ch n s ng n d t ch không ch u ra làm tay sai cho b n vua quan m i. C V ng vi t: “Tôi đ bi t cho thân, thà làm đ s ng trong hang, có l đ c yên thân h n là múa gáy cho tr nh nó bi t ch tr n, chúng đ n c ng p hang, b t đ v nuôi trong h p diêm, h p qu t, th nh tho ng b t ra đá đ , gầy càng queo râu toi m ng.” (trang 84)

S ng trong m t xã h i đ y nh ng “vách có tai, th có h a” nhìn chung quanh không “bi t lòng ai đ , m t ai xanh,” V ng H ng S n không dám nói th ng mà ch dùng m t ng . Có lúc c k chuy n Sài Gòn đ i x a t 1867, qua trào Tây, trào Nh t, quay qua nói chuy n vua Napoleon III bên Pháp, r i ch t c m khái: “Tr l i ng i dân đ t Sài Gòn, nh tôi đã nói, dám ch c không dân nào trí lanh tay x o h n. Khi b áo giáp, tu t gi y tr n, ch u đi đày, bán t bàn th t tiên, bán ván gỗ đ n m d i g ch, căn đ y ki p đ a, ti c đã mu n...” (trang 55). Trong m y dòng này là nh ng ám hi u ch c t cho “dân Sài Gòn” hi u v i nhau thôi! Nh ng nét ch m phá đ c đáo: K thì “b áo giáp, tu t gi y tr n, ch u đi đày;” ng i l i nhà thì “bán bàn th t tiên, căn đ y ki p đ a!” Và t t c đ u “ti c đã mu n!”

Ti c đã mu n! Ch ba ch , ba ch gói ghém bao nhiêu n i đo n tr ng c a cái th i bu i “31 Tháng T !”

Ch m y trang ti p, sau khi k chuy n cà kê Kép T Út hát bài Anh Khóa đ i x a, ti p đ n chuy n ngôi nhà T ng Đ c Ph ng b tháo g bán qua Đài Loan b y gi , b ng nhiên V ng H ng S n l i vi t: “Dân Sài Gòn t khoe ti n b ký qu , g i ti n nhà băng, Gi i Phóng vào, h t s ch sành sanh, thua xa dân Th Trà Vinh, Sóc Trăng... bán lúa mùa n y xong, chôn b c gi a l m r i đ lúa m i lên trên...” (trang 57). Nh c l i ph ng cách c t gi u ti n c a dân Th đ i

x a, đ so sánh v i dân Sài Gòn th i 1975, ch c t vi t m t câu k t án: “Gi i phóng vào, h t s ch sành sanh!” Trong 7 ch , V ng H ng S n c c t m t v c p bóc đ i quy mô, bây gi còn g i là “ăn c p hoành tráng.” H t s ch sành sanh! Nh v y g i là “gi i phóng” đó! Ai đ c t i câu này mà không nghĩ ra, là ph lòng V ng H ng S n!

Vào cái bu i 31 Tháng T , ng i mi n Nam s ng ra sao? Có lúc c V ng đang k miên man nh ng chuy n l m c m Sài Gòn t th i Tây qua th i Nh t, b ng tóm g n m t câu: “K trí đi ra n c ngoài, ng i i ph i gi đ i qua i” (trang 58). Ph i s ng “gi đ i qua i” nh ng V ng H ng S n cũng s ng đ lâu, đ c ch ng ki n b n lãnh dân mi n Nam v n v ng vàng. C vi t: “Nói chi thì nói, ph i nhìn nh n dân Sài Gòn v n có b n lãnh - n c đ i sông th y đó mà ch t không đ t, đ t không r i...” (trang 80). Dân Sài Gòn, và ng i dân mi n Nam nói chung, qu th t có b n lãnh “ch t không đ t, đ t không r i,” cho nên “tr i m y trào liên ti p mà dân v n là dân, c nh có đ i mà dân không đ i...” Th Đ Ph vi t: “Qu c phá, s n hà t i,” ch đ v , núi sông v n còn. V ng H ng S n không quan tâm đ n núi sông, mà chú ý t i b n lãnh dân Sài Gòn b n b , v ng chãi!

Ai cũng bi t r ng sau năm 1975, vào cái “bu i 31 Tháng T” thì xã h i mi n Nam đã thay đ i vì ch u nh h ng c a l i s ng do ch đ m i t o ra. Ai cũng có th so sánh cách s ng c a dân Sài Gòn “tr c ngày 30” và sau “bu i 31 Tháng T.”

Tr c ngày 30 Tháng T năm 1975, tr em mi n Nam có nh ng l i nói, c ch kính tr ng các th y cô giáo h n bây gi . Mà các th y cô h i đó cũng nhi u ng i gi đ c t cách đ o đ c h n bu i 31 Tháng T .

Tr c ngày 30 Tháng T 75 i mi n Nam trai thi u gái th a, nh ng ch a có ng i m nào bán con đi l y nh ng ng i ch ng ngo i qu c không h quen bi t, v i giá m y trăm đô la M . Không có nh ng cô gái x p hàng tr ng bày cho đàn ông ngo i qu c ch n. Không có ng i m nào đem con gái bán cho các m Tú Bà. Bây gi phong c nh đã khác.

Tr c ngày 30 Tháng T 75, m c dù đang có chi n tranh dân mi n Nam v n dám bi u tình ph n đ i chính ph , không thua gì dân Nam Hàn, Đài Loan cùng th i gian đó. Sinh viên Sài Gòn bi u tình đòi giáo s Y khoa ph i đ y b ng ti ng Vi t, ký gi bi u tình ph n đ i B Thông Tin đóng c a báo, các công nhân đình công, bãi th , các h c sinh bãi khóa. Tình th n đ c l p, t ch c a ng i dân r t cao, chính quy n không dám tiêu di t xã h i công dân. Ngày nay nh ng ng i nh Đi u C y ch c n vi t cho nhau b ng Internet, nói chuy n t do dân ch , ch ng Trung C ng xâm chi m Hoàng Sa, cũng b ghép t i r i b tù.

Nh ng chúng ta có th tin t ng nh V ng H ng S n, là dân Vi t Nam r t có b n lãnh. Dân v n là dân, các ch đ đi qua r i s bi n m t. Chính V ng H ng S n cũng có lúc t ý l c quan. Đ c l i cu n H n N a Đ i H in S ài Gòn, c đ ã c i chính m y đo n b nhà xu t b n trong n c c t xén. Nhân d p đó, c còn t ý tha th và hy v ng: “...t xét tu i g n đ t xa tr i, cũng nên h x h a may n i thêm đ c m t ít lâu đ ch xem m n cu c... cu c gì cũng ch a dám nói và nên hi u ng m...” (trang 277). M n cu c gì, ai cũng hi u! C đ ã qua đ i, không “n i thêm đ c ít lâu.” C ch a đ c th y h i “m n cu c.” Nh ng cũng s p t i r i! Cái bu i 31 Tháng T s đ n h i k t thúc, ng i Vi t Nam có ngày l i tr v làm ng i Vi t Nam, gi ng nh “tr c 30 Tháng T!”